

โบราณกาล ปัจจุบัน

จุดผลงานช่างโบราณ
กับวิธีการทางศิลปะร่วมสมัย
สร้างความเป็นไปได้ใหม่ๆ เสมอ

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ
ดร. สันติ เล็กสุขุม

สารบัญ

คำนำเสนอ	(10)
คำไหว้ครู	(12)

เกริ่นนำ	2
----------	---

กลุ่ม 1 งานคิด งานช่าง

1 พญานาคที่เปลี่ยนไป	4
2 ลวดลายประดับโคมไฟ ศิลปะล้านนา (พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ตรีภูมิไชย)	8
3 เรียกกันว่า ปราสาทเขาน้อย (สีชมพู) จังหวัดสระแก้ว	12
4 ข้อมูลความรู้จากปรากฏการณ์วัดราชบูรณะ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	18
5 เขมร จีน ล้านนา ผสมกันที่ปรากฏวัดจุฬามณี จังหวัดพิษณุโลก	38
6 ล้านนาในศรีสัชนาลัย วัดชมชื่น ศรีสัจจนาลัย	46
7 ศิลปะสุโขทัยหรือศิลปะอยุธยา วัดนางพญา ศรีสัชนาลัย	54
8 ความศักดิ์สิทธิ์แห่งราชธานี วัดมหาธาตุ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	64
9 สานต่ออดีต วัดสองพี่น้อง อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท	86
10 มีลายอย่างจีนที่เจดีย์วัดป่าสัก เชียงแสน จังหวัดเชียงราย	96
11 วัดพระแก้ว จังหวัดกำแพงเพชร ไม่เหมือนวัดอื่น	108
12 เจดีย์อยุธยาที่มีพระพุทธรูปลีลาอย่างสุโขทัย วัดพระราม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	118

13	สมัยก่อนอยุธยาที่วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ ลพบุรี	128
14	เดิมไม่ใช่ทรงปราสาท พระศรีรัตนมหาธาตุ ทรงปราสาท เซลียง (ศรีสังขาลย์)	146
15	จารึกบนแผ่นทองคำ ปราสาทวัดพระศรีรัตนมหาธาตุ สุพรรณบุรี	154
16	เก่ากว่าที่คิดกัน ปราสาทประธาน วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ ราชบุรี	162
17	ไฟกัศหาอดีตที่วัดมหาธาตุ สุโขทัย	168
18	เจดีย์กับพระพุทธรูปไสยาสน์ วัดพระรูป จังหวัดสุพรรณบุรี	176
19	เจดีย์ทรงปราสาทแบบสุโขทัย วัดศรีสวย จังหวัดสุโขทัย	182

กลุ่ม 2 คิดตามช่างเขียน

20	พระพุทธรองค์เสด็จลงจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ผ่านสวรรค์ยุคนครมาแล้ว (พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ เชียงใหม่)	190
21	จิตรกรรมดำหนักสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ วัดพุทธไธสวรรย์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	194
22	พระพุทธรูปหิ้งค์สถิต ณ ศูนย์กลางจักรวาล พระที่นั่งพุทธไธสวรรย์ วังหน้า (พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พระนคร)	202
23	ที่มาของชื่อเจดีย์จุฬามณี	208
24	เรียกกันว่า วัดใหญ่สุวรรณาราม จังหวัดเพชรบุรี	212
25	พระอินทร์หายตัว	222
26	เบอร์สเปกทีฟ จิตรกรรมวัดปราสาท จังหวัดนนทบุรี	228
27	ครุฑกับขนาดเคยเป็นศัตรูกัน วัดสุวรรณาราม บางกอกน้อย ธนบุรี	236
28	คิดเก่ง ฝีมือดี ช่างจิตรกรรมที่วัดเกาะ จังหวัดเพชรบุรี	242

กลุ่ม 3 คิดตามช่างก่อ

- 29 ช่างกรุงศรีอยุธยาไปสร้างวัดโพธิ์ประทับช้าง
ที่เมืองพิจิตร 250
- 30 พังมาเรื่องซ็อย เจดีย์เขาคลิงนอก อุทยานประวัติศาสตร์
ศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ 260
- 31 ความเก่าแก่ของเจดีย์แปดเหลี่ยม วัดสะดือเมือง (ร้าง)
จังหวัดเชียงใหม่ 266
- 32 ชื่อทางช่าง 272
- 33 ติดตามอดีต รูปแบบสันนิษฐาน แต่งเติมสีสัน
พระราชวังหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 290
พระที่นั่งจักรวรรดิไพชยนต์
เพื่อพระราชพิธีสิบสองเดือน (ภาพที่ 1-9 สันนิษฐาน
และแต่งเติมสี) 291
พระที่นั่งวิหารสมเด็จ
สร้างแทนพระที่นั่งองค์เดิมที่ถูกฟ้าผ่า (ภาพที่ 10-20
สันนิษฐานและแต่งเติมสี) 297
พระที่นั่งสรรเพชญ์ปราสาท
สำหรับพระราชพิธีสำคัญทั้งปวง (ภาพที่ 21-28
สันนิษฐานและแต่งเติมสี) 303
พระที่นั่งสุริยาสน์อมรินทร์
เคยเป็นที่ประดิษฐานพระบรมศพสมเด็จพระนารายณ์
มหาราช (ภาพที่ 29-36 สันนิษฐานและแต่งเติมสี) 308
พระที่นั่งบรรยงก์รัตนาสน์
ที่ประทับพักผ่อนส่วนพระองค์ (ภาพที่ 37-45
สันนิษฐานและแต่งเติมสี) 313
- 34 พระธาตุล้านช้าง วัดพระธาตุหนองสามหมื่น
จังหวัดชัยภูมิ 320

35	สวรรคตที่พระที่นั่งสุทไธสวรรย์ พระนารายณ์ราชนิเวศน์	324
36	ศิลปะไทย-เทศ พระที่นั่งดุสิตสวรรค์ธัญญมหาปราสาท พระนารายณ์ราชนิเวศน์	330
37	แต่งเติมอดีตพระราชวังจันทร์, วัดวิหารทอง, วัดศรีสุทนต์ และวัดโพธิ์ทอง ที่จังหวัดพิษณุโลก	338
38	ผสมผสานทิวทัศน์นธรรม เช่น ปรางค์ประธานวัดราชบูรณะ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	348
39	นับอย่างไร เจดีย์ก็ไม่ได้ 7 แถว วัดเจดีย์เจ็ดแถว ศรีสัชชนาลัย	352
40	เจดีย์บนเนินเขา วัดเขาพระบาทน้อย จังหวัดสุโขทัย	364
41	กัมพูชาอ้างสิทธิ์ ปราสาทพระวิหาร จังหวัดศรีสะเกษ	370
42	"เจดีย์ทรงลังกา" วัดพระศรีมหาธาตุ จังหวัดนครศรีธรรมราช	376
43	ปราสาทแบบเขมร เจดีย์แบบสุโขทัย วัดพระพายหลวง จังหวัดสุโขทัย	382
44	วัดสระศรี จังหวัดสุโขทัย เคยถูกลักลอบขุดกรุ	390
45	เจดีย์ล้านนา	396
46	เจดีย์สุโขทัย	398
47	เจดีย์อยุธยา	402

กลุ่ม 4 คิดตามช่างปั้น ช่างหล่อ ช่างสลัก

48	เทคนิคประติมากรรม ก่อนพุทธศตวรรษที่ 19	406
49	ธรรมาสันนิษชก งานสลักไม้ (พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ สมเด็จพระนารายณ์)	420
50	วาดเส้น งานสลักไม้ประดับสังเค็ด วัดเชิงคีรี ศรีสัชชนาลัย จังหวัดสุโขทัย	428

51	พญานาคกับพระพุทธองค์	430
52	ตัวอย่างงานปูนปั้นที่เจดีย์กุฎกุด วัดกุฎกุด (วัดจามเทวี) จังหวัดลำพูน	434
53	ทวารวดี ตัวอย่างลวดลายประดับ	440
54	ช่างโบราณกับงานหล่อสำริด ตั้งแต่สมัยทวารวดี	448
55	เจดีย์เล่าเรื่องที่วัดเจ็ดยอด จังหวัดเชียงใหม่	452
56	เก่าแก่ เก่าก่อน คือปราสาทภูมิโพน จังหวัดสุรินทร์	458
57	ลวดลายปูนปั้นอย่างวิเศษ ที่วัดโลย จังหวัดลพบุรี	464
58	งานสลักไม้ ลวดลายกับเขี้ยวกาง (พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ เจ้าสามพระยา)	472
59	ครูช่างเรียกว่า "ลายเบา" คือสลักเป็นร่องตื้น	478
60	ดาวแหดาน สลักไม้ ระบายสี ปิดทองร่องขาด	484

ปิดท้าย	488
สังเขป เอกสาร หนังสือ ที่แนะนำให้อ่านเพิ่มเติม	490

1. ...
 2. ...
 3. ...
 4. ...
 5. ...
 6. ...
 7. ...
 8. ...
 9. ...
 10. ...
 11. ...
 12. ...